

Olivier Willemsen

MORGEN KOMT LIESBETH

De Harmonie, Amsterdam

'Mijn grootste angst is dat de werkelijkheid
overeenstemt met wat ik ervan weet.'

Roland Topor

I

Morgen komt Liesbeth. We wachten al twee weken op haar. Soms stapt er iemand uit de tram die op Liesbeth lijkt. Dan drukken we ons tegen het raam. Zodra het licht wordt, zitten we daar in het raamkozijn. We kijken de eerste trams in de Gürtel leeg. En we kijken naar de sneeuw. De verse sneeuw op de daken tegenover ons, of die in de Gürtel beneden. We weten zeker dat Liesbeth morgen komt, maar we hoopten op wat eerder. Ze had dit zelf gezegd. 'Reken er niet op,' zei ze, 'maar misschien kom ik wat eerder.'

Het raam is koud. In de namiddagen, als tientallen mensen zich vanuit de trams verspreiden, kruipen we er minutenlang tegenaan om de gehele Gürtel te overzien. Dan glijden er waterdruppeltjes vanaf onze neus over de ruit.

Binnen is het gelukkig warmer. Als we voor het raam zitten voelen we de warmte in onze rug. Precies zoals vader de warmte in zijn rug voelt wanneer hij fotografeert. Nooit tegen de zon in fotograferen, leerde hij ons. Anderen leren dat ze een lucifer van zich af moeten strijken. Wij leerden dat we met de zon in onze rug moesten fotograferen. Tenzij we kunstenaars willen

worden, zegt vader. Maar dat willen we niet. Het mag van hem, maar we willen het niet.

Iedere dag leggen we de sneeuw boven op de daken van de Gürtel vast. Op Liesbeth na vinden we de witte daken het fijnste uitzicht dat er bestaat. Daarom maken we er foto's van. We ontwikkelen de films in de avond. Dan is onze kamer donker. Hoewel, echt donker is het er niet. We laten het rood worden in onze kamer. Prachtig rooddonker kleurt het. De kamer gloeit 's avonds zoals de kippengrill voor de *Würstelstand* beneden. Vanuit het raamkozijn kijken we vaak naar de grill op het trottoir van de Gürtel. Er draaien vier kippen rondjes in. We kunnen ze beter bekijken als we de trap aflopen en door het raampje in de voordeur gluren. Altijd die vier langzaam ronddraaiende kippen. Soms ruiken we ze boven op onze kamer. Dan lijkt het alsof ze net voorbij zijn komen vliegen. Maar we weten dat kippen niet zo hoog kunnen vliegen. Laat staan dode kippen. Gisteren hebben we twee foto's gemaakt door het raampje beneden. Er draaiden drie kippen in de grill. Eén was er gevlogen. Vandaag draaien er weer vier.

Morgen gaan we foto's van Liesbeth maken. Sterker nog, vanaf morgen willen we eigenlijk alleen nog maar foto's van haar maken. Liesbeth vond het best. 'Nemen jullie er maar vijftig,' had ze gezegd. We zijn van plan om ze allemaal te ontwikkelen en in het rooddonker af te drukken. Daarna gaan we de kamer ermee behangen. Dat lijkt ons wel wat. Overal foto's van Liesbeth aan de muren. Haar portretten van voor, van opzij, maar ook als ze eieren voor ons bakt en vanuit de keuken naar ons glimlacht. Morgen is het eindelijk zover. We moeten

het Liesbeth natuurlijk wel eerst even vragen. Ze wist niet of ze moe zou zijn van de reis. 'Het is niet niks, jongens,' had ze door de telefoon gezucht. 'Het is allemaal niet niks.' Als ze te moe zou zijn dan konden we maar beter geen foto's van haar maken, vond Liesbeth. Daar hielden we rekening mee. Je moet altijd overal rekening mee houden, en nooit tegen de zon in fotograferen, dat zegt onze vader. Maar dat zegt hij niet deze week. En hij zei het ook niet de vorige week of die daarvoor. Hij zegt het misschien nooit meer. Opeens was hij weg. Zijn fotocamera liet hij achter. We hebben geen idee waar hij is. Daarom komt Liesbeth morgen. Eindelijk komt Liesbeth.

We hebben al dagen vreselijke honger. Er is nu niets meer in huis behalve pepermint. In de fototas die vader achterliet vonden we namelijk niet alleen zijn camera: we vonden er ook twee rollen PEZ-pepermunt in. We hebben nu honger met een frisse adem, dat wel. Vader fotografeert altijd met een frisse adem. Hij houdt er niet van om zichzelf te ruiken als hij de camera voor zich heeft.

Een week nadat vader niet was teruggekeerd ging de telefoon over. De hele dag rinkelde het toestel op de gang. Van vader mochten we nooit opnemen. Dat had hij ten strengste verboden. Hij was zelden streng, maar het opnemen van de telefoon had hij verboden. Toch sleepten we later die avond zijn fauteuil vanuit de kamer de gang in. De hoorn bibberde onrustig als een knalpijp. We klommen op de stoel en klemden hem tussen ons in. Hij trilde niet meer. We luisterden geconcentreerd. Er klonk een ruis. Het knisperde. We hoopten dat de stem van vader uit het geruis zou opdoemen. Hij zou beslist boos zijn, boos omdat we de telefoon hadden opgenomen. Maar opeens klonk de stem

van Liesbeth. Ze zong door de hoorn. Het was de fijnste zangstem die we kenden. 'O jongens,' zong ze telkens. 'O arme jongens.'

Liesbeth legde uit dat ze pas over twee weken naar Wenen kon komen.

'Jullie vader is weg,' zei ze, zonder dat we ernaar vroegen, en: 'Reken er niet op, maar misschien kom ik wat eerder.'

We vertelden Liesbeth dat we sinds een paar dagen vreselijke honger hadden. Dat het aanvoelde alsof er spijkers in ons staken. Onze maag begon steeds meer pijn te doen door die spijkers. Liesbeth beloofde eten mee te brengen.

'Tassen vol met eten,' zei ze.

We zagen die tassen voor ons. Daar kregen we nog meer honger van.

'Jullie moeten snel sterker worden,' zei Liesbeth ook. 'Nu klinken jullie verslapt, en verslapt heb ik niets aan jullie.'

Daar had ze gelijk in. We voelden ons al een tijd verslapt, en Liesbeth moest iets aan ons hebben – al wisten we niet goed wat ze met dat laatste bedoelde.

Ze zou beginnen met zuurkool. Het eerste dat Liesbeth morgen voor ons gaat bereiden is zuurkool. Een grote pan vol. Daar worden we snel sterker van volgens haar.

'Wij zijn dol op zuurkool,' riepen we, en we sprongen op de fauteuil in de gang.

'Dat weet ik jongens,' antwoordde Liesbeth.

Natuurlijk wist Liesbeth dat.

Juist voordat haar fijne stem uit de hoorn verdween,

zei ze nogmaals: 'Dus jongens: reken er niet op, maar misschien kom ik wat eerder.'

Tot die tijd moesten we geduld hebben. Geduld hebben en pepermunt eten.

Liesbeth komt morgen over de Donau naar Wenen. Ze vaart mee met een boot. De boot die uit Linz vertrekt. Sinds het telefoongesprek dachten we vaak aan die boot met Liesbeth aan boord. Vader had ons ooit twee foto's van een boot laten zien. Een van de witte zijkant met kleine ronde ramen onderin, en een van de achterkant met daarop een mooie vlag. Hij had geen foto van de voorkant gemaakt, want de zon stond die dag verkeerd. De foto's van de boot bewaarde hij, net als al zijn andere beelden, in zijn fotomappen. Hij bladerde vaak met ons door die albums. Zo liet hij ons de wereld zien. 'Wie wil er vandaag de wereld zien?' riep hij dan, en voor we het wisten zaten we bij hem op schoot. Bij elke foto vertelde vader een kort verhaal. We mochten zijn mappen nooit alleen doorbladeren. Behalve het album met de dieren. Dat album, ons lievelingsalbum, mochten we zonder hem inkijken, en dat deden we elke dag. Vader heeft ze allemaal meegenomen. De fotomappen zijn samen met hem in de wereld verdwenen.

Vanwege de spijkers in onze maag slapen we slecht. We slapen eigenlijk nauwelijks. Meestal kruipen we

's nachts uit bed. Dan gaan we met onze dekens omgeslagen in de vensterbank zitten en kijken we of Liesbeth misschien toch wat eerder komt. We rekenen daar stiekem op, al heeft ze ons dat ontraden. Wanneer Liesbeth in de nacht zou komen, dan kwam ze te voet; in die uren rijden er geen trams. De Gürtel beneden is 's nachts verlaten en stil. Zeker nu er zoveel sneeuw ligt, is het er doodstil. Vader leerde ons dat de sneeuw een donsdeken werpt over alle buitengeluiden. De sneeuw slurpt geluid op, zoals een droge spons dat met water doet. Vanuit het raamkozijn zien we 's nachts heel soms een auto over de sneeuw voorbijrijden. Dan hopen we telkens dat de auto stopt. Dat Liesbeth uitstapt en naar de vensterbank omhoog kijkt. Af en toe zien we een zwerfhond. We houden ervan om de honden te volgen. De afdrucken van hun kussentjes in de sneeuw, hun onverwachte bewegingen. Ze snuffelen altijd even aan de plek waar overdag de vier kippen in de grill langzaam hun rondjes draaien. Om de zwerfhonden goed te kunnen zien plakken we ons tegen het raam. Dan glijden de druppeltjes van onze adem weer via onze neus naar beneden. We plakken ons vaak zo dicht tegen het raam dat we net de twee stickers van de worsten op het etalageraam van de Würstelstand lijken. Ook zij plakken elke dag tegen het raam. De worsten lachen en steken een duim omhoog. Als we door het raampje in de voordeur gluren, zien we de kippengrill met daarachter de lachende worsten.

Er is meer te zien beneden. We hebben ook uitzicht op acht straatlantaarns. We hebben ze geteld en genummerd. Het zijn onze acht zonnen. De lantaarns lichten altijd gelijktijdig op. We kunnen daar helaas

geen foto's van maken, want we willen niet tegen de zon in fotograferen. Laat staan tegen acht zonnen in.

Naast de acht zonnen beneden, houden we ook van het maanlicht dat van boven komt. Het licht van de maan laat de sneeuw op de daken tegenover onze vensterbank glinsteren als witte gelatinelaagjes. Op speciale dagen bracht vader een taartje met zo'n glinsterend laagje mee, een taartje waaraan we uren likten. Aan de gedachte dat Liesbeth ons vanaf morgen gaat instoppen kunnen we ook uren likken. Het is een lekkere gedachte. De afgelopen dagen droomden we dat Liesbeth ons met een deken van glinsterende sneeuw toedekte, waarna ze het maanlicht van boven als een kaarsje op een gelatinetaartje uitblies.

Morgenmiddag staat ze met haar tassen vol eten in de Gürtel.